

Náučný chodník Šumiac - Kráľova hoľa

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Brezno
Geomorfologická jednotka:	Horehronské podolie a Nízke Tatry
Geologická jednotka:	veporské pásmo
Chránené územie:	Národný park Nízke Tatry
Prístup:	bus Šumiac, obecny úrad
Východisko:	Šumiac, centrum
Trasa:	Šumiac (880 m n. m.) - ponad križovú cestu - Skalička (turistické rázcestie M × Ž) - Predné sedlo (1 450 m n. m.) - Kráľova hoľa (1 946 m n. m.) - Kráľova skala (1 690 m n. m.) - Štráfy (turistické rázcestie Z × Ž) - Skalička - Šumiac
Dĺžka, prevýšenie:	16 km, prevýšenie 1 090 m
Čas prechodu:	7,5 h
Počet zastávok:	13
Náročnosť:	náročná trasa (dĺžkou i prevýšením)

Zameranie chodníka: prírodovedné, environmentálne, historické, kultúrne, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Náučný chodník je súbežný postupne s modrou, červenou (Cesta

hrdinov SNP, E8), zelenou a žltou a opäť modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2014; 2019 rekonštrukcia a pridanie panelov s lesníckou tematikou

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave, niektoré informačné panely sú vyblednuté (2020).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Šumiac, Ul. J. Švermu 515, 976 71 Šumiac; Obecný úrad Šumiac, Jegorovova 414/3, 976 71 Šumiac, tel. 048 / 6181 318

Poznámky: (1) Na trase sa popri pôvodných trinástich paneloch nachádzajú aj dodatočné informačné panely Lesov SR, š. p., iného vzhľadu zväčša stojace spoločne s pôvodnými panelmi. (2) V oblasti zastávky 8 náučného chodníka na Kráľovej holi sa končí z Vernára vychádzajúci Náučný chodník Slovenský raj – Nízke Tatry.

Upozornenie: Náučný chodník, fyzicky a časovo náročný, prechádza vysokohorským prostredím, a tak je nutné jeho prechod naplánovať s ohľadom k vlastnej kondícii a aktuálnej poveternostnej situácii.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vzhľadom na vyššie uvedené (pozri upozornenie) vhodný pre terénne vyučovanie iba pre starších žiakov, prípadne v skrátenej verzii.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Šumiac. Obec východne od Brezna a severne od Revúcej v zúženom hrdle východnej časti Horehronského podolia tu zovretého Nízkymi Tatrami a Muránskou planinou, podcelkom Spišsko-gemerského krasu. Rozložitou obcou, ležiacou na južne orientovanom úpätnom svahu Kráľovej hole, preteká viacero potokov (napr. Skalnistý potok, Havraník), poniže obce sprava ústiacich do Hrona. Vznikla v 15. storočí valaskou kolonizáciou, prvýkrát sa písomne spomína v roku 1573. Patrila panstvu hradu Muráň. Je jednou z najzápadnejších obcí na Slovensku osídlených rusínskym obyvateľstvom (neskôr poslovenčeným) a dodnes je najzápadnejšou obcou Slovenska s gréckokatolíckou väčšinou. Obyvatelia sa zaoberali chovom dobytka a oviec, furmanstvom, ťažbou dreva, výrobou drevného uhlia, od 18. storočia pracovali v hutách Coburgovského pohorelského železiarskeho komplexu v blízkych osadách Valkovňa, Červená Skala a Pohorelá. V 17. storočí tu bola píla a sklená huta, ťažila sa olovená a zinková ruda. Pamiatkami sú gréckokatolícky barokovo-klasicistický kostol Nanebovstúpenia Pána z roku 1775, kaplnka Sedembolestnej Panny Márie z roku 1823 a niekoľko zrubových domov. V centre pri základnej škole sa v zrubovom dome nachádza Šumiacka izba (otvorené denne okrem nedele 12 – 16 h, tel. 0904 313 295). Južne od kostola je verejnosti prístupná súkromná zbierka asi 2 000 zvoncov a spiežovcov Mikuláša Gigaca – Múzeum zvoncov a spiežovcov na Šumiaci – (ul. Bučinka 23, tel. 0904 928 228, 048 / 6181 232). Od roku 1960 je súčasťou obce osada **Červená Skala** s rovnomennou železničnou stanicou na spojke uzlov Zvolen a Margecany. Železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala bola otváraná v troch etapách v rokoch 1884 – 1903. Nadväzujúca trať Červená Skala – Margecany bola vybudovaná v ťažkých terénnych podmienkach v rokoch 1931 – 1936 > viac v hesle vo Voglovom chodníku. V osade sa narodila **Klára Jarunková (1922 - 2005)**, prozaička, publicistka, autorka literatúry pre deti a mládež, jedna z najprekladanejších spisovateľov Slovenska 20. storočia, v roku 2003 nominovaná na Nobelovu cenu za literatúru. Na jej rodnom dome, budove bývalej pošty na Červenej Skale, je vďaka úsiliu dobrovoľníkov spisovateľkina pamätná tabuľa a rodná izba a malé poštové múzeum (prístupné na požiadanie, kontakt na dverách múzea).

Skalička. Lokalita na chrbte južnej rázsochy Kráľovej hole asi 1,5 km nad Šumiacom, kde v riedkom lese vyčnieva a poskytuje výhľad skalné geologické podložie budované kryštalicými bridlicami veporika Kráľovohoľských Tatier. Voči zvetrávaniu odolné ortoruly s výrazným deformačným usmernením až stlačením a lavicovitou až doskovitou odlučnosťou zvýraznenou selektívnou eróziou vznikli počas alpínskej metamorfózy pred 85 - 90 miliónmi rokov tektonickou premenou (mylonitizáciou) granitoidných hornín s vekom 350 - 370 miliónov rokov. V mieste je turistické rázcestie (M × Ž) so zastávkou náučného chodníka Šumiac - Kráľova hoľa a prechádza ním aj účelová asfaltka s cyklotrasou.

Kráľova hoľa (1 946 m n. m.). Najvyšší vrch Kráľovohoľských Tatier - východnej časti Nízkych Tatier - severne nad Šumiacom. Hôľnu vrcholovú časť mohutného masívu, presahujúceho prirodzenú hornú hranicu lesa, budujú kryštalicé bridlice (svory, ruly). Jeho východné úbočia s Kráľovou skalou - rozpadajúcim sa bralným mrazovým zrubom na temene rázsochy nad Telgártom - tvoria silne tektonicky deformované granodiority až tonality s doskovitou odlučnosťou. Počas pleistocénu sa v severných svahoch chrbta Kráľova hoľa - Orlová vytvorili malé karové ladovce. V masíve Kráľovej hole, resp. blízkom okolí prameňa okrem mnohých potokov štyri významné slovenské rieky, odtekajúce do rôznych strán: Čierny Váh, Hornád, Hnilec a Hron. Na plochom vrchole bol v roku 1960 vybudovaný 131 m vysoký televízny a rozhlasový vysielateľ, ku ktorému z juhu zo Šumiaca vedie asfaltová komunikácia. Kráľova hoľa, prístupná turistickými značenými chodníkmi zo šiestich smerov a od juhu aj cyklotrasou, využívajúcou účelovú asfaltku, patrí k najnavštevovanejším vrcholom Nízkych Tatier. Prechádza ňou diaľková turistická trasa Cesta hrdinov Slovenského národného povstania a súběžná Európska diaľková trasa E8. Jej hôľny chrbát poskytuje jedinečný výhľad nielen na Spiš, Liptov a Horehronie (Tatry, Slovenské rudohorie...). V septembri 2023 obslužný objekt vysielateľa na vrchole oplotili a znepriístupnili tak malú núdzovú miestnosť - prístrešok pre verejnosť pre prípad extrémnych meteorologických situácií. Občerstvenie a prípadné núdzové prenocovanie pre 6 - 8 turistov poskytuje v Prednom sedle na južnej rázsoche pri značenej prístupovej trase z obce Šumiac od roku 2018 vysokohorská Chata pod Kráľovou hoľou (1 451 m n. m.) s celoročnou prevádzkou.

Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska - Martalúzka. Jedna z početných častí (lokalít) hromadného chráneného územia Pralesy Slovenska, vyhláseného v roku 2022 severozápadne nad Telgártom, chrániaca dva blízke ostrovy pralesa v dolinách Zubrovce a Studňového potoka na východnej strane Kráľovej hole v Nízkych Tatrách. V oblasti pomerne vysoko ležiacej prirodzenej hornej hranice lesa sú tu zachované čučoriedkové a vysokobylinné smrečiny, ktoré boli v minulosti mierne ovplyvnené pastvou a túlavou ťažbou. Štruktúra lesa je typicky maloplošne mozaikovitá. Nachádza sa tu mnoho trvalých výskumných plôch Národného lesníckeho centra a Technickej univerzity vo Zvolene pre štúdium štruktúry a dynamiky horských smrekových lesov. Na juh a juhovýchod od rezervácie prebieha intenzívna a rozsiahla ťažba dreva. Smerom k severu a severozápadu sa nachádzajú obdobné dve prírodné rezervácie - Martalúzka a Pralesy Slovenska - Kráľova hoľa -, pomedzi ktorých areály prechádza Náučný chodník Slovenský raj - Nízke Tatry. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Kráľovohoľské Tatry a chráneného vtáčieho územia Nízke Tatry (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Horehronské podolie. Medzihorský geomorfologický celok na strednom Slovensku s úzkym dlhým pôdorysom - tektonická a erózo-denudačná zníženina pozdĺž horného toku rieky Hron medzi Medzibrodcom a Telgártom, resp. sedlom Besník. Rozkladá sa medzi klenbou Nízkych Tatier na severe a Veporskými vrchmi a Spišsko-gemerským krasom na juhu, na západe nadväzuje na Zvolenskú kotlinu. Leží v nadmorských výškach zhruba 400 - 1 000 m a má charakter pahorkatiny až vrchoviny. Od Brezna na západ sa rozširuje k severu pod svahy Nízkych Tatier a dolinou Rohoznej vybieha k juhovýchodu (po Michalovú). Má pestré geologické podložie, v ktorom sa okrem hornín kryštalinika a mezozoických štruktúr okolitých pohorí vyskytujú najmä neogénne sedimenty a pleistocénne prolúviálne uloženiny náplavových kužeľov (najmä vo východnej časti) a glacifluviálne a riečne

akumulácie terás. Perovitú riečnu sieť tvorí Hron a jeho prítoky, z ktorých mohutnejšie sú pravostranné z Nízkych Tatier. Podolie je z väčšej časti odlesnené (pasienky, lúky, polia), lesy, najmä smrekové, zaberajú prevažne strednú, členitejšiu časť.

Národný park Nízke Tatry (NAPANT). Druhý najväčší národný park Slovenska s rozlohou (bez ochranného pásma) bezmála dosahujúcou rozlohu najväčšieho – Tatranského – národného parku. Bol vyhlásený v roku 1978 v dvoch izolovaných avšak na dvoch miestach sa stýkajúcich areáloch, a to v ústrednej časti a na severných rázsochách **Ďumbierskych Tatier** a najvýchodnejšej časti **Starohorských vrchov** (západná časť) a v ústrednej časti a na severných rázsochách **Kráľovoľských Tatier** a malej okrajovej časti **Slovenského raja** (východná časť). Mohutná klenbohrasť Nízkych Tatier, pretiahnutá západovýchodným smerom, dlhá vzdušnou čiarou 60 – 75 km, presahuje vo veľkej svojej časti hornú hranicu lesa (zníženú človekom) a Ďumbierom dosahuje nadmorskú výšku 2 046 m. Centrálnu a južnú časť tohto jadrového pohoria budujú prevažne kryštalicke bridlice a granitoidné horniny a severné rázsochy ako aj Starohorské vrchy na území národného parku najmä vápence, dolomity, pieskovce, ílovité a piesčité bridlice. Na rozsiahlych vápencových územiach sa vyvinul kras – spomedzi dvanástich vyčlenených nízkotatranských krasových území sú azda najpopulárnejšími Kras Demänovskej doliny (s Demänovským jaskynným systémom, vyše 43 km dlhým), Kras Jánskej doliny (s najhlbšou jaskyňou na Slovensku – Systém Hipmanových jaskýň – s hĺbkou 499 m) či Ďumbiersky vysokohorský kras (s Jaskyňou mŕtvych netopierov, vyše 21 km dlhou). Asi 70 % územia parku zaberajú lesy, ktoré sú aktuálne postihnuté na mnohých miestach zvýšenou neplánovanou ťažbou spôsobenou rôznymi príčinami (vetrové či lykožrútové kalamity), vyplývajúcimi z narušenej ekologickej stability porastov ako dôsledku nepriaznivého stavu lesov (neprirodzená štruktúra, meniace sa prírodné podmienky, turizmus, chyby v obhospodarovaní). Najvyššie územia národného parku zaberajú okrem skalných vrcholov a chrbtov pred stáročiami odlesnené sekundárne lúky a pasienky (hole). Horskú flóru zastupujú napr. zvonček maličký, horec Clusiov, stokráska Micheliho, poniklec slovenský či metluška krivoľaká, z fauny tu žije o. i. medveď, rys, vlk, svišť i vysadený kamzík vrchovský tatranský, vzácny hrabáč tatranský a hrabáč snežný. Vtáky reprezentuje orol skalný, orol kriklavý, včelár obyčajný, hlucháň hôrny, tetrov hoľniak. Na území národného parku je viacero území európskeho významu a prekrýva ho chránené vtáčie územie Nízke Tatry (s výnimkou areálov lyžiarskych stredísk v masíve Chopku), ktoré sú súčasťou sústavy Natura 2000; v krasovej časti Demänovskej doliny je vyhlásená ramsarská lokalita Jaskyne Demänovskej doliny.

Názvy informačných panelov

Pôvodné informačné panely z roku 2014

1. Náučný chodník
2. Návštevný poriadok
3. Krížová cesta
4. Folklor
5. Muránska planina
6. História Šumiaca
7. Flóra
8. Kráľova hoľa
9. Geológia
10. Poľovníctvo
11. Lesy
12. Fauna
13. Šumiacky chotár

Dodatočné informačné panely z roku 2019

1. Vitajte na území v správe štátneho podniku Lesy SR, odštepný závod Beňuš (*medzi pôvodnými panelmi 2 a 3*)
2. Ihličnaté dreviny (*medzi pôvodnými panelmi 2 a 3*)
3. Včela (*doska stola v altánku pri pôvodnom paneli 4*)
4. ?? (*doska stola v altánku pri pôvodnom paneli 5*)
5. Lykožrút smrekový (*pri pôvodnom paneli 6*)
6. Huby (*pri pôvodnom paneli 9*)
7. Lesné cicavce (*pri pôvodnom paneli 13*)

Informačné panely v teréne neobsahujú názov náučného chodníka a dodatočné panely nie sú ani číslované.

